

ԵՐԲ ԿԸ ԴՈՂԴՈՂԱՆ ՋԵՌՔԵՐՍ ՊԻՆԴ

Փառք Աստուծոյ, ցարդ որեւէ գանգատ չունիմ բանող ձեռքերուս հասցէին: Հազար փառք, որ ձեռքերս պինդ են առ այժմ եւ գրելու, եւ ձեռնուելու եւ բռնեցմ եօճելու: Երբ կը տեսնեմ դողդողացող ձեռքեր, փառք կու տամ Նախախնամութեան, որ ինծի պարգեւած է բնական և պինդ ձեռքեր:

Ընդհանրապէս չդողդողացող ձեռքերս, վերջին շրջանին ակամայ սկսած է դողդողալ ոչ թէ ֆիզիական թերութեան պատճառով, այլ՝ ի տես մեր ազգային կեանքէն ներս արձանագրուող նահանջներուն և բնկրկումներուն: Սկսան դողդողալ, դառնալով անդրադարձ գիտակցութեան և ենթագիտակցութեան մէջ տեղի ունեցող փոթորկումներուն և ալեկոծումներուն: Փոթորկումներ ցնցող, որովհետեւ մեր ազգային կեանքէն ներս իսկապէս կը պատահին փոթորիկ յառաջացնող իրադարձութիւններ և ազգային կեանքով մտահոգ ցանկացած անձ, չի կրնար մնալ անտարբեր նման պատահարներու դիմաց:

Բայց, ե՞րբ կը դողդողան ձեռքերս պինդ:

Կը դողդողան, երբ կը տեսնեմ անցեալին եռուն եղած հայկական ազգային վարժարաններ, իսկ այսօր, դատապարտուած դատարկումի ու փակումի: Վերջին տասնամեակին, ո՞ր հայկական դպրոցը չտուեց, մին հարկադրուած փակեց իր դռները, միւսը փակեց դասարաններ, ուրիշ մը կը տառապի աշակերտներու սակաւութեամբ, այլ վարժարանէ ներս աւելի կը յաճախեն արարներ ու արաքախօսներ, քան՝ հայորդիներ ու հայախօսներ: Ինչպէ՞ս կարելի է բնորոշել հայ դպրոցին այժմու իրավիճակը, եթէ ոչ՝ ողբերգական ու ցաւալի: Ինչպէ՞ս չդողդողան ձեռքերս պինդ, երբ դասարաններու միջանցքէն կ'անցնիմ՝ տառուկ աչքերս յառելով փռնածածկ գրասեղաններուն, կը զգամ նահանջը մեսրոպաշունչ օճախին: Այն գրասեղանները, որոնց վրայ երէկ Դաւիթ Անյաղթի ու Գրիգոր Մագիստրոսի մասին կը գրէին, այսօր փաած են ու խարխուլ: Ինչպիսի՞ք անզգամ հայ մը պէտք ըլլալ, որպէսզի կարելի ըլլայ մնալ անհոգ՝ հայ վարժարանին նահանջին դիմաց:

Կը դողդողան ձեռքերս պինդ, երբ կը տեսնեմ հայ ծնողներ ամենայն սառնասրտութեամբ իրենց զաւակներուն ձեռքերէն բռնած զանգէ կ'առաջնորդեն ձուլման ձուլարան՝ օտար վարժարաններ: Մեծահասորուստ դարձած նորեղակներ, քաղաքական մեծամտութիւն ելած իրենց զաւակները կ'օտարացնեն մեծագումար ծախսերու կողմին: Հայ ծնողքը ինչպէ՞ս կ'ոտնակոխէ Մաշտոցի տունը և իր անմեղ հայորդին կը նետէ ձուլարանի երախը, որպէսզի մի քանի տարիներ ետք ընդհանրապէս

հեռանալ իր ազգութենէն: Մինչ համեստ պայմաններու մէջ ապրող ծնողներ, պետական վարժարաններուն աժանութիւնը պատրուակելով, իրենց զաւակները կը գրկեն Մեծն Տիգրանի հերոսութիւններուն իմացութենէն և Քաջն Վարդանի սխրանքին դասապահէն:

Կը դողդողան ձնաձերս, որովհետեւ հայը կը շարունակէ թուրքին գործը՝ սպիտակ և անարիւն չարդով... ինքնակոտորածով...:

Ինչպէ՞ս չդողդողան ձնաձերս, երբ կը տեսնեմ հայ երիտասարդներ, նորահաս սերունդի ներկայացուցիչներ զմայլած թրքական-արաբական երաժշտութեամբ՝ կը հեռանան հայոց հազարագումն մշակոյթէն: Երիտասարդներ գամուած պաստաւին դիմաց խոր ապրումով կը հետեւին թրքերէն շարժապատկերներու, կը կապկեն եւրոպացիներն ու մշակոյթ գուրկ ամերիկացիները. իսկ ո՞ւր է մեր ազգային գիտակցութիւնն ու տոհմիկ ծառագութիւնը. ինչո՞ւ այդպիսի հեշտութեամբ լքել մեր հարուստ անցեալը և փարիլ օտարին, անհրապոյրին և ազգաճանդ սովորութիւններուն: Մեր գոյատեւման նուիրական պայքարին մէջ տմէն օտարացման էալ, անկասկած, դող կը յառաջացնէ իւրաքանչիւր հայատրոփ սրտին մօտ:

Կը դողդողան ձնաձերս պինդ, երբ կը լսեմ խառն ամուսնութիւններու շարան մը ա՛ւ. Գրիշ. արդէն մտաւորօրէն չափանիշներու հասած այս վարս կը, խլիբլը կըծող, դարձած է մեր ժուլման առաջին ազդակը: Հայու ազգանունի կողքին, երբ կ'ընթերնում օտարազգի մականուն մը, որոնք պիտի դառնան կեանքի ընկերներ, սարսուռ մը կ'ապրիմ ակամայ. հայութիւնէ դատարկուած, ուծացած և հայու առաջին թշնամիները անոնք են, որոնք եկեղեցւոյ խորանին դիմաց «Հայր Մեր»ի փոխան արարեքէն կամ ասորեքէն աղօթքով ընտանիք կը կազմեն: Այս երեւոյթը մեր ազգային մեծագոյն աղէտն է, որուն յանցաւորները հայ ծնողներն են՝ իրենց զաւակները օտարացնող:

Կը դողդողան ձնաձերս պինդ, երբ կը լսեմ հազարաւոր տղարներ արժող նշակերոյթներու, պարահանդէսներու, յոբելեաններու, մեծաբանքներու մասին, որովհետեւ՝ անդին հայկական հաստատութիւններ կը տառապին նւիրական անձկութենէ, ուրիշներ արբշխ սեղաններու շուրջ որկոր որովայն կը գոհացնեն. ազգային վարժարաններու համեստ ուսուցիչներ ամսական կը սպասեն, անդին ազգային հաստատութիւններ աւագակներով կը վխտան, մեծաբանքներու համար գումարներ կը մսխեն: Ինչպէ՞ս չդողդողալ, երբ մարդիկ մի քանի ժամուան ստամոքսի հանոյժի համար մեծագումար դրամ կը շռայլեն, անդին միտքի ու մշակոյթի գործիչներ ամսական կ'որոնեն:

Կը դողդողան ձնաձերս պինդ, երբ հայ մտնուկներ դառնալով գոհ իրենց ծնողներուն կը կրեն օտար և ոչ-հայկական անուններ, անունը թարգմանն է մէկու մը նկարագրին ու ազգային պատկանելիւ-

թեան, խորհրդանշիչը պայմարի մը, դատի մը, ի՛նչ հրճուանք կ'ապրէինք եթէ մեր շուրջի Փօլերը, Թօնիները, Ռոպէրներն ու Ժողէֆները կոչուէին Արարատներ, Տիգրաններ, Տարօններ, Սեւակներ ու Հայդուկներ: Նոր սերունդը առաջին հերթին հայկականացնե՛նք հայկական կոչումներով:

Կը դողդողան ձեռքերս պինդ, երբ բարեկեցիկ պայմաններու մէջ ապրող հայ ընտանիքներ կը բաւարարուին մէկ կամ երկու զաւակներով, այլապէս՝ ինչպէ՞ս պիտի ստուարանայ մեր ազգը տուժած, ինչպէ՞ս պիտի ըլլանք վրէժխնդիր մեր մէկուկէս միլիոն նահատակներուն, ինչպէ՞ս պիտի հակակշռենք ձուլուողներուն և օտարացողներուն: Բազմացումը և շատացումը պէտք է ըլլայ իւրաքանչիւր հայ ընտանիքի կարգախօսը: Թող ամէն հայ տուն օժտուի Տիգրանով ու Վրէժով, մին՝ որպէս հզօրութեան ապացոյց, միւսը որպէս վրէժ՝ կենդանութեան և անմահութեան մեր բնաջնջումը ցանկացող բուրքին դիմաց:

Դեռ քաղմաթիւ պատճառներ կան, որ իւրաքանչիւր հայատրոփ սիրտի տէր հայու ձեռքերը դողդողան. երբ հայեացք նետենք անցեալին, խորանանք պատմութեան խորքերը և իմանանք օտարացման այն դառն դէպքերն ու դրուագները որոնք պատահած են ու կը պատահին, կարելի չէ չդողդողալ. օրինակ՝ քաղում գաղթօճախներ, որոնք հայաթափ են այսօր. հազարաւոր հայեր ցափուցրիւ եղած աշխարհի չորս ասիերը, որոնք անտեղեակ են իրենց լեզուէն ու ազգային մշակոյթէն. ուժացումի և ձուլման ամէնօրեայ փաստերը և հսկայական նահանջը մեր լեզուին ու գրականութեան:

Ինչպէ՞ս չդողդողանք և մնանք պինդ այս կործանարար երեւոյթներուն դիմաց:

Կա՞յ միջիթարանք մը սփոփարար:

...Բայց, դողդողացող ձեռքերս ետ կը դառնան ջղուտ, երբ հայեացքս կ'ուղղեմ մեր գոյատեւման ապաւէն Հայաստանին ուղղութեամբ, որովհետեւ՝ հողին վրայ ե՛ւ հայ դպրոցը ե՛ւ հայ տունը ե՛ւ հայ ընտանիքը հզօր են ու անյողդողդ. ան է հանուր հայութեան միջիթարանքը և փրկութեան լաստը, որովհետեւ՝ հայրենիքը յաւերժական է, հոն ապրողն ու ուռնացողը՝ յաւիտենական:

Հողը մեր փրկութեան լաստն է, Հայաստանը մեր անմահութեան երաշխիքը...:

ԱՒԵՏԻՍ ՌԱԶՄԻԿ